

Gausdals Tidende

14. årgang

Gausdal Historielag

nr 1-2001

2000

Gausdal Historielag kan se tilbake på flere vellykkede tilstelninger i år 2000.

Etter fjarårets årsmøte ble det en kultur-time med skolehistorie fra Gausdal ved Kjell Solberg. Ungdommer fra Gausdal Mediieverksted med Terje Wold som pådriver, viste små spørkeshistorier på video fra østre Gausdal Prestegard, som også var åsted for årsmøtet. Ungdommene hadde selv stått for dramatisering og opptak av historier gjenfortalt av bl.a. Frøydis Rudstuen og Nils Bjørge.

I juni måned gjenopptok vi forrige års markvandring til Kampen innenfor Kampsveen. Vi fikk denne gang se Kampen og utsikten derfra i solskinn, og vi fikk en tilleggsberetning om bruk av igler fra gammelt av. Bakrunnen var Igletjern, som ligger nær Kampen. Oddvar Fyksen og Kristian Holen ga oss beskrivelser av bosetting og hustufter på Kampen. Asbjørn Kampsveen viste igler han hadde klart å hente fra Igletjern. Sverre Karper kunne fortelle om blodigler og bruken av disse innen legekunsten før og nå. Det ble en informativ og trivelig vandring.

I august var det busstur til Rødnes i samarbeid med Gausdal Hørsellag og Gausdal Seniorlag. Initiativtaker og pådriver var Thorleif Forseth, som også tilrettela turen med bistand fra Oddvar Fyksen. Rødnesområdet rommer mye historie om Norges endelige løsrivelse fra Sverige. Deltakerne fikk beretning om hva som skjedde i høstdagene for 95 år siden, da Gudbrandsdalen Landstormbataljon holdt grensevakt mot Sverige i forbindelse med unionsoppløsningen. Det var den gang en spent situasjon ved svenskegrensa med mobilisering på begge sider av riksgrensa. Deltakerne på turen fikk se Krogsund bru, Oppsalgardene og Rakkestadgardene. I dette området hadde Gudbrandsdal Landstormbataljon sitt hovedkvarter, og mange gausdøler hadde sine vaktposter nettopp her. Rundturen hadde en stopp på Vittenbergåsen, hvor en kanonstilling kunne beskue. Det ble også tid til en orientering om sluser og tømmertransport i gammel tid. Et meget vellykket arrangement som vakte interesse utover gausdalsbygda.

I september deltok Gausdal Historielag på kommunens markedsdag ved Segalstad bru. Dette var en gjentakelse av forrige års aktivitetsdag i kommunens regi. Foruten litt salgsinntekt gir arrangementet god anledning til kontakt med folk som har interesse av lagets oppgaver.

I november ble det plass til to arrangementer.

I samarbeid med Vonheims venner og Gausdal Folkeakademi arrangerte vi på Vonheim en kulturveld under tittelen «Minnes-du-Ungdomslaget». Arne Martin Jacobsen la kvelden til rette med allsang og frie innslag om minner fra ungdomslagsarbeid. Veterankorps, Leikarringen Ottar Birting og Gausdal Spelmannslag bidro til en trivelig atmosfære. En minnes-du-kveld som mange satte pris på.

Senhøstes arrangerte vi en Reise i Kirkehistorie gjennom Vestningsbygda. Tor Grimstad løset oss fra kirke til kirke. Kristin Vindsetmo formidlet kunnskap om kulturskatter. Hans Hjemstad bidro med kirkemusikk. Vi fikk høre om kirkehusets arkitektur og form, unike middelalderskulpturer og de eldste gjenstandene i kirkene. Vi fikk se og høre om kirketekstiler og kirkeårets farger og kristne symboler. En hyggelig rundtur med interessant kulturformidling.

BKHj

Fra Kveldseto-stubbar i Årbok for Gudbrandsdalen 1946
Da Gamel-Mitvoill'n å Gamel-Øssli'n bytte hester
tå statsråd Erik Enge (1852 - 1933):

Døm va inte gamle deinn gongen, å nå æ dæ nok en 60 - 70 år seja detta hestebyte jekk før se. Døm va brør desse tu karan, va fødd på Mitvoill både tu; goe bussere (venner) va døm, å i go vælstann sat døm au, så dæ sto inte på mæ di.

E di ti'n va folk svare te å handle mæ hestom, døm kjøpte hester, selde hester å bytte hester. Å dessa tu meinnan va då di aille frakkeste nær dæ bar på deinn kanten. Jau, så hadde Mitvoill'n eingong kome te å bytt åt se 'n hest som va krubbiter, han. Mein stort likere va dæ inte mæ Øssli'n heill; han ha bytt åt se 'n hest som va så sta at 'n heilst vilde gå attete ner n fekk 'n e munderinga.

Da døm fekk greie på hå e hester døm hadde fått, jekk døm nokså ofte borti stail'n (stallen) å glytta på dessa gampan sine, før døm spekulerte nok på håles døm skulde fårå å bli kvitt døm att, kainn du veta. Meinn sa någå jord' døm inte leill.

Så skulde dæ vera e møte e Nykjøkje-stugun e vestre Gausdal 'n dag. Gausdalsbygda va inte delt deinn gongen. På detta møte skulde både desse karan, og så tok døm å kjørde mæ ny-gampom sine både tu. Mitvoill'n kjørde nå mæ krubbitera sine så sæ berre s j o k s, han, mein Øssli'n laut heilst steille se slik, at 'n fekk kjøre bakette andre, før da jekk hesten h a s s framåver au. Åja, døm kom nå gått å vel fram. Da møte va slut skulde døm føljes åt neattåver.

«Kjør fyri du Mitvoill'n», sa Øssli'n.

Jau, Midtvoill'n drog át fyri á hesten át Øssl'i'a gjekk fint ette. Dæ va gamel-veigen deinn gongen, og da døm kom borti Maurstad-bakken stana Mitvoill'n, jekk utur slæa á såg på gampen sin. Øssl'i'n kom krabban, han au, á da sa Mitvoill'n:

«Dæ va riki n' Jill hest á ha fått leill, 'an æ svært flink á kjøre mæ au,» sa'n.

«Åh,» sa Øssl'i'n, «du vil b y t e h e s t e r n å skjonne e», sa'n.

«Hå, ánei, dæ va ná inte dæ e meinte», sa Mitvoill'n, «meinn ha du hog så veit du e æ v e v æ r d t e,» sa'n.

Så såg døm på hestan át enan.

«Å, e lyt nok ha 5 dale emillom tå de, sjer e», sa Øssl'i'n.

«Nei dæ bli inte snakke om dæ,» sa Mitvoill'n «men dæ æ inte nøyere detta millom oss, vil du kaste rompe e rompe á byte likt, så kainn dæ gå», sa'n

«Ja, e tek de på dæ e», sa Øssl'i'n.

Så bytte døm á skifta hester mitt e veiga.

«Dæ æ inte værdt du kjøre fyri aill veigen du heill,» sa Øssl'i'n, «en kain kjøre fyri e stunn e au».

Han hadde inte hog te at Mitvoill'n skulde kjøre fyri 'om mæ dessa sta gampa 'n hadde skaffa 'om, kainn du skjonne. Jau Mitvioll'n fainn se ti di. På denna måten jekk dæ pent, á døm kom væl hematt hår át se. Mitvoill'n va sikker hos se sjøl på, at 'n ha tie Øssl'i'n gått på byte, mein Øssl'i'n va likeså sikker på, at 'n ha lura Mitvoill'n gått. Å så goa døm se hår hos se áver detta.

Dæ vart ná inte leingje før døm fekk sjå hå te hester døm ha fått att, meinn sa någå át andre jord' døm inte leill.

Om e ti treftest døm att på Mitvoill. Døm va støe á álvorslege á såg lite på skakke át enan e fystninga. Meinn så jekk dæ inte leinger før Mitvoill'a.

«Nå, håsseen står dæ te mæ nygampa dine da?» sa'n.

«Å dæ æ berre bra de,» sa Øssl'i'n.

«Hå áfte lyt du bøte krubba som 'n bit sunn da?» sa Mitvoill'n. 'N kunde sjå dæ perra lite ve munnviken hass da 'n sa detta, mein 'n tvinga de neatt.

«Å, dæ æ snoigjt jortt á slå på att e fjøl», sa Øssl'i'n, mein håsseen jer du dæ du da, ner du ska ut á kjøre mæ ny-hesta dine?» sa Øssl'i'n «sæt du hugue heill baken fyri på 'om?»

«Åh, hå, hå, hå!» skratta Mitvoill'n á slo se på låra. «Kom mæ sukker á varmt vatn kjerring!» sa'n «vi lyt ha e lite glas nå, attpå».

Han va så snoigg te á læ, Mitvoill'n. Han va messom så laus. Dæ klonk nok gått e Øssl'i'a au, mein 'n va inte så laus. Så tok døm e glas á hadde moro. E hørde sjøl at døm snakka om hestebyte sitt á hadde moro tå di ette at døm va riki gamle.

Dæ va gått humør ti folk dein tia. Kainn n'ân førtelja me håss dæ kainn ha se, at folk ha vorte så mye meir sure nå, ette at døm ha fått dæ så gått på aille måtar mot dæ døm hadde dæ e gamel-ti-værðn?

Tillitsvalgte

Leder

Birgit Hjelmstad
2653 Vestre Gausdal

Nestleder

Alf Sanden
2656 Follebu

Kasserer

Morten Kleiven
2652 Svingvoll

Sekretær

Jan Dahle
2657 Svatsum

Styremedlemmer

Gunnar Bruvang
2657 Svatsum
Randi Taralhagen
2652 Svingvoll
Sverre Gran
2653 Vestre Gausdal

Leder i boknemnda

Marthe Stine Fyksen
2653 Vestre Gausdal

Leder for fotoregistrering

Tor Korsvold
2652 Svingvoll

Leder for slektsgransking

Magne Bårdslien
2653 Vestre Gausdal

Arkivansvarlig

Kjell Håkon Reistad
2651 Østre Gausdal

Årsmøte

Gausdal Historielag har årsmøte på Vonheim søndag 25. mars kl 19.30. Saker kan fremmes for årsmøtet av alle medlemmer. Saker fremmes skriftlig og sendes styrets leder innen mandag 19. mars.

Styret

Medlemsmassen

Vi vil gjerne ha et oppdatert medlemsregister! Med de rutiner som Bankenes Betalingssentral har ved bruk av bankgiro, får historielaget problemer med å registrere hvem som har betalt kontingen. Vi ber om at du **skriver navnet ditt tydelig i feltet til venstre på giroen for Betalers navn og adresse!** Takk for at du støtter historielaget med din kontingen!

Vi benytter anledningen til å takke for stor velvilje overfor Gausdal Historielags oppgaver!

BKHj

Medlemsmøter

Historielaget har møter i prestegarden i Østre Gausdal første mandag i måneden kl 1900 fra oktober til juni. Her er det fritt fram for slektsgranskere og andre som har gamle bilder de vil dele med oss i historielaget. Ta bildene med for vurdering. Vi er interessert i å få dem avfotografert. Har du gamle filmer eller interessante video-opptak som har allmen interesse, låner vi dem gjerne for kopiering. Stikk innom for en uformell prat, gjør historien levende!

AS

Bokprosjekter

Boknemnda for Gausdalsminner, under ledelse av Marthe Stine Fyksen, arbeider kontinuerlig for å gi ut Gausdalsminner annet hvert år. Siste utgivelse var høsten 1999. Arbeidet krever jevnlig tilsig av stoff og bilder. Ta kontakt med ovennevnte, hvis du har tips til Gausdalsminner.

Vi har inneværende år kommet i gang med videreføring av «Kraabølsboka» - Garder og Slektar i Gausdal. Arbeidet baseres på manuskripter fra 1920-årene og oppover. Et gammelt manuskript fra midtbygda i Østre er ikke gjenfunnet. Vi har indisier på at manuskriptet finnes i Gausdal. Har du tips, kontakt Guro Steine, som er leder for dette arbeidet.

BKHj